

ΕΝΤΒΑΡΤ ΜΟΥΝΚ: «Το ουρλιαχτό μου διαπέρασε τη φύση»

Της Αγνής Κατσιούλα

Από τις τέσσερις εκδοχές του έργου «Η Κραυγή», που ο Έντβαρτ Μουνκ δημιούργησε μεταξύ 1893 και 1910, τρεις ανήκουν σε μουσεία της Νορβηγίας, ενώ η συγκεκριμένη δημιουργία με παστέλ είναι η μόνη που παραμένει σε χέρια ιδιώτη, του Νορβηγού δισεκατομμυριούχου Πέτερ Όλσεν, που τη δάνεισε στο MoMA. Το Μουσείο Μουνκ στο Όσλο έχει μια από τις δύο ζωγραφικές εκδοχές του 1910 και μια δημιουργία με παστέλ του 1893. Η Εθνική Πινακοθήκη της Νορβηγίας έχει την άλλη ζωγραφική εκδοχή του 1893. Ο Μουνκ δημιούργησε επίσης μια λιθογραφία της εικόνας κατά το έτος 1895, που ανήκει στο MoMA.

Ο Έντβαρτ Μουνκ, ο πιο διάσημος Νορβηγός ζωγράφος, ανήκει στους προδρόμους του εξπρεσιονισμού, του κινήματος της μοντέρνας τέχνης που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, κυρίως στον χώρο της ζωγραφικής. Γεννήθηκε το 1863 στο χωριό Ανταλσμπρούκ της Νορβηγίας και μεγάλωσε στο Όσλο μέσα σε μια θρησκόληπτη οικογένεια, έχοντας χάσει νωρίς τη μητέρα του από φυματίωση και την αδερφή του από διανοητική ασθένεια. «Κληρονόμησα δύο από τους πιο φοβερούς εχθρούς της ανθρωπότητας – τη φυματίωση και την παραφροσύνη – η ασθένεια, η τρέλα και ο θάνατος ήταν οι μαύροι άγγελοι που στάθηκαν στο λίκνο μου», έγραψε αργότερα.

Φιλιάσθενος και ο ίδιος διέκοψε τις σπουδές του (Εφαρμοσμένη Μηχανική) για να γίνει ζωγράφος. Εγγράφηκε στο Βασιλικό Σχολείο Τέχνης και Σχεδίου της Κριστιάνια (Όσλο). Τα μέσα της έκφρασής του εξελίσσονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Υποστήριξε ότι ο ιδιωτισμός των ιμπρεσιονιστών δεν ταίριαζε ποτέ στην τέχνη του. Το έργο του δεν αποσκοπούσε στην απεικόνιση μιας τυχαίας στιγμής της πραγματικότητας, αλλά σε καταστάσεις με έντονο συναισθηματικό περιεχόμενο. Υπολόγιζε πάντα οι συνθέσεις του να δημιουργούν μια ανήσυχη, τεταμένη συναισθηματική φόρτιση και ατμόσφαιρα. Υιοθέτησε ένα «ρηχό» εικονογραφικό στυλ, ελάχιστο σκηνικό για τις φιγούρες

του. Κάθε χαρακτήρας του ενσωματώνει μια ενιαία ψυχολογική διάσταση. Οι πόζες του επιλέγονται για να παραγάγουν τις πιο πειστικές εικόνες των καταστάσεων του μυαλού και των ψυχολογικών καταστάσεων. Αυτό φαίνεται στα διάσημα έργα του όπως στην «Κραυγή».

Δημιουργεί στη Γερμανία αλλά με σωματική αδυναμία από την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ, βασανιζόμενος από παραισθήσεις και μανία καταδίωξης, έπειτα από ένα ισχυρό νευρικό κλονισμό, το 1908 εισήχθη σε κλινική. Έπειτα από ένα χρόνο, με την υγεία του αποκατεστημένη, επιστρέφει στη Νορβηγία, αναζητώντας μια ήσυχη ζωή. Μια πιο αισιόδοξη θεώρηση του κόσμου απεικονίζεται στα έργα της περιόδου αυτής. Στα τελευταία χρόνια της ζωής του, όμως, τυφλώνεται μερικώς. Επιδίδεται στην επεξεργασία των ημερολογίων της νεαρής του ηλικίας και ζωγραφίζει σκληρά αυτοπορτρέτα και μνήμες της προηγούμενης ζωής του. Πέθανε στις 23 Ιανουαρίου 1944 στο Όσλο.

Η «Κραυγή», η κορυφαία δημιουργία του, απεικονίζει μια αγωνιούσα άτριχη μορφή με φόντο ένα κίτρινο πορτοκαλί ουρανό. Θεωρείται από μερικούς πως συμβολίζει το ανθρώπινο είδος κάτω από τη συντριβή του υπαρξιακού τρόμου. Σχεδιάστηκε αρχικά από τον Μουνκ ως μέρος της επικής σειράς «Frieze of Life» (Ζωφόρος της Ζωής) η οποία διερεύνησε τη σύγχρονη ζωή με επίκεντρο τα θέματα της αγάπης, της αγωνίας και του θανάτου. Ο αρχικός Γερμανικός τίτλος, που δόθηκε στον πίνακα από τον ίδιο ήταν Der Schrei der Natur (Ο Λυγμός της Φύσης). Το τοπίο που απεικονίζεται στο υπόβαθρο είναι το Οσλοφγιόρντ, όπως φαίνεται από το λόφο του Έκεμπεργκ στο Όσλο (τότε Κριστιάνια) της Νορβηγίας.

Σε μια σελίδα στο ημερολόγιό του, με την επικεφαλίδα Νίκαια 22.01.1892, ο Μουνκ περιγράφει την έμπνευσή του για τον αρχικό πίνακα:

«Περπατούσα σ' ένα μονοπάτι με δύο φίλους – ο ήλιος έπεφτε – ξαφνικά ο ουρανός έγινε κόκκινος σαν αίμα – σταμάτησα, νιώθοντας εξαντλημένος, και στηρίχτηκα στο φράχτη – αίμα και γλώσσες φωτιάς πάνω από το μαύρο-μπλε φιόρδ και την πόλη – οι φίλοι μου προχώρησαν, κι εγώ έμεινα εκεί τρέμοντας από την αγωνία – κι ένιωσα ένα ατέλειωτο ουρλιαχτό να διαπερνά τη φύση».

Το σημείωμα αυτό υπάρχει και στη βάση της κορνίζας του πίνακα που εκτίθεται στο MoMA και δημιουργήθηκε από τον ίδιο τον καλλιτέχνη.

Πηγή: **Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ**

6-7 Απριλίου 2013 / Ένθετο: **Art**